DE BAND

TWEEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT VOOR OVERMAAS.

- - - - - - - - - - - - - -

Uitgave : Ereleraar Dr J.Langohr & Z.E.H.Dr H.VELTMANS Comité
Steenweg op Ninove,I52, Halle - Brabant (België).

Postcheckrekeningen : Brussel 5202.5I - Den Haag I455.32.

Abonnement : België 100 Fr per jaar.
Nederland 10 Fl. " .
Het Nummer : België 20 Fr.
Nederland 2 Fl.

Nr 4 - Juli/Aug.I957.

OP GEN TAPIEëT.

	Blz.
De Landen van Overmaze en de Slag der Gulden Sporen.	1
Het Slot van Lontzen.	3
Overmaas en de Jaarlijkse Bedevaart naar de Graven van de IJzer.	5
Rome 25/8/57 - K.A.J. Wereldontmoeting.	8
Le Syndicat d'Initiative des Trois Frontières.	11
Schimper, Parel van Overmaas.	I6
Kenk va Moresent , gèdicht.	I9
Op jeker Krütspunkt , gedicht.	20
Onze Prijsvraag Nr 3 : Onze Kappelletjes	2I
Inzendingen op Prijsvraag Nr 1.	2I
De Varkenspest	22
Wachter, wat is er van de Nacht ?	25
Bezinning.	28
Eva de Mulrepas.Mengelwerk.	29

=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=

DE LANDEN VAN OVERMAZE
en
DE SLAG DER GULDEN SPOREN.
(11 Juli I302)

- - - - - - - - - -

Ieder kind dat in Overmaas, zoals elders in Belgie, de banken van de lagere school verlaat, doet dit met enkele begrippen over de Slag der Gulden Sporen. De heuglijke overwinning van de Vlaamse gemeentenaren op de Franse ridderscharen geniet immers een ereplaats in onze Vaderlandse Geschiedenis.

In de middelbare scholen zal de Overmaasstudent ook een en ander vernemen over de andere o.m. sociale aspecten van deze strijd. De doorsnee student uit de Oostkantons tracht zelfs niet eens zijn vreugde over de Franse nederlaag te verbergen, zo vertelde mij een gewezen leraar in de geschiedenis uit het College te Eupen.

Wij twijfelen er echter aan of iemand in Overmaas zich ooit volledig rekenschap gegeven heeft van het historisch vaststaande feit, dat de Landen van Overmaze een zeer belangrijke bijdrage leverden tot deze Vlaamse triomf.

Wij willen, als bijdrage tot de 11 Juli-viering I957, de Overmaasdeelneming aan de Slag der Gulden Sporen belichten. Wij doen dit aan de hand van het werk van Dr J.F.Verbruggen, repetitor aan de Koninklijke Militaire School, " De Slag der Gulden Sporen "uitgave N.V.Standaard-Boekhandel, Antwerpen-Amsterdam I952.

In de " Annales Gandenses " beschrijft een onbekend Gents minderbroeder, die zelf de gebeurtenissen beleefde, de samenstelling van het Vlaamse leger. Hij stelt vast dat in heel het Vlaamse leger slechts een tiental ridders meestreden, " onder wie, als voornaamste, met een rijke ondervinding in het oorlogvoeren, Hendrik van Lontzen, uit het hertogdom Limburg, Jan van Renesse, uit het graafschap Zeeland..." (blz:II8 en 2I3)

Hendrik van Lontzen wordt eerst vernoemd, zelfs vóór Jan van Renesse, die nochtans de grote strateeg van de slag was en van wie een Frans ridder getuigde " dat er geen zes veldheren in Europa waren, die zich met hem konden meten."

Ook de " Chronique Artésienne " in I304 geschreven door een burger uit Atrecht, vermeldt, naast Gwij van Namen en Willem van Gullik, Hendrik van Lontzen, Jan van Renesse,e.a.(blz.2I3)

Ook hij citeert Hendrik van Lontzen vóór Jan van Renesse.

Willem van Gullik, kleinzoon van graaf Gwij en ruwaard van Brugge, leidt de opstand. Gwij van Namen, zoon van graaf Gwij, komt hem alras vervoegen.

" Willem van Gullik roept ook zijn vrienden ter hulp.Onder hen beantwoordt Hendrik van Lontzen een der eersten de oproep. Reeds onder Gwij van Dampierre heeft hij in Vlaanderen gestreden en nu komt hij weer, evenals zijn neef en een gevolg van ridders en edele knapen. Gullik benoemt hem tot Maarschalk van Brugge en de stad bezoldigt hem rijkelijk, terwijl ze de kosten van zijn gevolg vergoedt." (blz.264)

Wij zien hier de Overmazer het bevel opnemen over de Brugse militie : " in Juli I302 staat het leger (van Brugge) waarschijnlijk onder het bevel van Hendrik van Lontzen.."(blz.20I)

Deze Overmazer leidt het Brugse leger naar de Groeningerkouter.

De Vlaamse legers " worden in slagorde geschaard door een Zeeuws ridder, Jan van Renesse, die zij ter hulp geroepen hadden en door Hendrik van Lonchy (Lontzen), twee zeer bekwame aanvoerders " (blz.99) zo verhaalt de " Chronographia regem Francorum ", geschreven in de abdij van St-Denis bij Parijs.

" Renesse en Lonchy (Lontzen) stellen dan de Vlamingen wat meer terzijde op... (blz.loo) zegt verder dezelfde Chronographia.

Onze Overmazer blijkt dus in werkelijkheid de rechterhand van Renesse.

" Renesse en Lontzen hebben de Vlamingen geleerd hoe zij moeten aanvallen en zich verdedigen " (blz.I59)

Wij zagen reeds dat Hendrik van Lontzen te Brugge was met een gevolg van ridders en edele knapen.

Onder de ridders die meevochten op Groeninge wordt hij door Dr Verbruggen eerst geciteerd. " Maarschalk Hendrik van Lontzen wordt vermeld aanwezig met 50 edelknapen " (blz.23I) Vóór 11 Juli had hij slechts 25 edelknapen.

Zijn neef, eveneens Hendrik van Lontzen, streed met 8 edelknapen bij zich.

In de lijst van deelnemers treffen wij nog aan :
Willem van Julermont (Julémont ?) ridder en
Librecht van Trecht (Maastricht ?) edelknaap.

Een merkwaardig dokument over de slag der Gulden Sporen is een gebeeldhouwde kist, bewaard te Oxford (Engeland) in New College, met prachtige afbeeldingen. Deze kist lijkt afkomstig uit Ieper.

Op tafereel II " bemerken wij, links van Gwij van Namen, een ridder met een geschulpt kruis op het schild. Dit is het wapen van Hendrik van Lontzen, de maarschalk van Brugge"(blz 255)

Tafereel V geeft een voorstelling van de geduchte Vlaamse slagorde : " Eerst krijgen wij de banier van de kruisboogschutters, met geschulpt kruis. Dit kan ook wel de banier van de heer van Lontzen zijn. (1) Naast deze banier vinden wij een leeuwenvaandel, dat van Brugge of van het graafschap.." (blz.258)

Wij zien dat overal waar door tijdgenoten van I302 de slag beschreven wordt, Lontzen op de voorgrond treedt en erkend wordt.

Waarom zouden wij, Overmazers, dan niet, op 11 Julidag, de roemrijke bijdrage van één van de befaamste zonen van de streek, met talrijk gevolg, tot een van de beroemdste veldslagen uit de geschiedenis, met trots herdenken ?

J.v.V.

Onze lezers zullen verder met voldoening ons mengelwerk " Eva de Mulrepas " van deze en volgende maanden lezen.

Gwij van Dampierre, graaf van Vlaanderen, leidt een tornooi dat omwille van de voten tussen de deelnemers, Brabant en Mulderpas, Gelderen en Schavedries, tot een ware oorlog ontaardt. Een voorspel van de latere slag van Woeringen !

(1) Dr Lens, in zijn " Armorial du Duché de Limbourg en des Pays d'Outremeuse, beschrijft het wapen van Koenraad Snabbe van Lontzen als volgt :
" Conrad (alias Cuno) Snabbe, du lignage des Scavedris, chevalier, voué de Lontzen, était dès I275, drossard du Limbourg. Il fut également chatelain de Sprimont.

Vervolg blz.4.

HET SLOT VAN WELKENHUIZEN

EEUWENOUD VERBLIJF DER HEREN VAN

L O N T Z E N .

- - - - - - - - - - - -

Nu hoort wat doen voort bestant
Die hertoge Jan van Brabant,
Doen hi Lonscies vri vant,
Volgde hi eerlike ende wale
Ende voer te Rimersdale,
In 't land van Limborgh, logeren.

Zo verhaalt Jan van Heelu de terugkeer van hertog Jan I van Brabant, na de zegepraal te Woeringen. " Nu hoort wat toen verder gebeurde. Hertog Jan van Brabant, toen hij Lontzen vrij vond, toog naar Remersdaal, in 't land van Limburg, logeren."

Het slot van Lontzen wordt vernoemd in I275 met Koenraad Snabbe van Schavedries.

De heerlijkheid Lontzen was afhankelijk van het Duitse Keizerrijk. Sedert I076 sprak de proost van O.L.Vrouw te Aken er recht, benoemde er de verschillende geestelijke en wereldlijke overheden, inde de belastingen. Van de I3° eeuw af, liet hij zich vervangen door de plaatselijke heer.

Koenraad Snabbe was tegelijkertijd afgevaardigde van de proost van Aken en baljuw van het hertogdom Limburg.

Het slot werd belegerd tijdens de Limburgse opvolgingsoorlog.

Koenraad en Hendrik, zijn zoon, werden te Woeringen gevangen genomen.

Van I288 tot I555 waren de heren van Lontzen eerste luitenanten van de hertogen van Brabant. Zij waren hun gouverneur. De dynastie va n Koenraad van Lontzen behield deze funktie gedurende twee eeuwen.

Op 29/6/I279 schonken Koenraad en Hendrik van Lontzen hun goederen aan de graaf van Vlaanderen. Ze verwierven ze terug in I293.

Tot I542 betaalde Lontzen belasting aan het O.L.Vrouw kapittel te Aken. Van dat jaar af aan de hertog van Brabant. In I550 beval Keizer Karel V dat tegen de vonissen van de Schepenbank van Lontzen in beroep moest worden gegaan in Limburg en Brussel, in stede van in Aken en Spiers, als voorheen.

In I37I trad Mathias van Hauset in het bezit van het kasteel en de heerlijkheid Lontzen. Hij streed aan de zijde van Brabant in de slag van Baasweiler tegen de Rijnlandse roofridders.

In I385 verkreeg de heer van Lontzen, van hertogin Johanna van Brabant het jacht- en sprokkelrecht in het Hertogenwoud. De vergoeding die hij, uit dien hoofde, aan de boswachters schuldig was, bestond in I707 uit " een stück gelt, nijet van de grootste noch van de cleenste, een stück droogh vleesch van vier ribben, een schenck ende bovendien een goed Tractement".

Zijn dochter treedt in de echt met Pontz van Welkenhuizen. Deze herbouwde waarschijnlijk het slot. Van deze bouwwerken blijven thans twee torens en een gedeelte van de wallen over.

Nu komt het kasteel door verkoop of erfenis, achtereenvolgens in het bezit van Johan van Nieuwenburg en Joh. van Zeel, uit Gulpen (I500), van Frederik van Sombreffe (I557), van Willem van Goltstein (I564),van Johan Schellart (I603), van Ferd. van Hochsteden, van graaf d'Auxy (I773), van de familie de Grand'Ry (I845), van Th. Nellessen (I882) van de familie Ostman von der Leye (I885).

Het slot werd door de Spanjaarden belegerd in I578 en behield een Spaanse bezetting tot I584.

In I696 richtte een Brandenburgse bezetting veel schade aan. In I702, tijdens de Spaanse erfenisoorlog, liet de Franse bevelhebber van Limburg de hoofdtoren in de lucht blazen en beschadigde hierbij de overige gebouwen.

Deze bijdrage werd geschreven naar " Le Nord-Est de la Province de Liège et le Canton d'Eupen " door Dr J. Langohr en " Die Kunstdenkmäler von Eupen-Malmédy " door Prof. Dr H. Reiners - Freiburg.

J.v.V.

- - - - - - - - - - - - -

(Vervolg van blz.2.)

Il portait : d'argent à la croix engrêlée d'azur.
Après la destruction du château de Lontzen et la conquête du Limbourg par Jean de Brabant, les descendants de Conrad Snabbe se réfugièrent à Hody, pays de Liège.
Ils sont dès lors connus sous le nom de Lonchin ou Loncin (forme romane de Lontzen).
Coune ou Conrad de Lonchin, chevalier, fils de Henri, petit-fils de Conrad Snabbe, fut échevin de Liège (I329 - I346).
Il scelle en I340 : une croix engrêlée.

O V E R M A A S

EN DE JAARLIJKSE IJZERBEDEVAART.

- - - - - - - - - - -

Op I8 Augustus I957 grijpt de XXX° Bedevaart plaats naar de Graven van de IJzer.

Op onze voorpagina geven wij, naast het stoere Heldenhuldekruis, een cliché van Renaat de Rudder, de " idealist ", van de gebroeders Edward en Frans van Raemdonck, de " broederliefde " en van Frans Kusters, onderwijzer-brankardier, de drie IJzersymbolen waaraan, tijdens de a.s. bedevaart, bijzondere aandacht zal worden verleend.

Afzonderlijk geven we enkele regels over deze symbolen.

In dit nummer willen wij in de eerste plaats een en ander vertellen over de deelneming van Overmaas aan de jaarlijkse bedevaart.

In I933 vertrok voor de eerste maal een van de Limburgse extra-treinen van uit Herbesthal naar Diksmuide. Doch reeds vele jaren voordien, trokken groepjes Overmazers op eigen manier naar de IJzer. Zij vertrokken nl. de Zaterdag avond naar Tongeren, waren daar de gasten van wijlen ereleraar Dr J. Langohr, namen des nachts aldaar de extra-trein. In de nacht van Zondag op Maandag keerden zij terug naar Tongeren, fristen zich terug op bij prof. Langohr om Maandag morgen met de eerste trein naar de Heimat terug te keren. Dit was de heldentijd !

Als dan de extra-trein in I933 te 1 u.'s morgens in Herbesthal vertrok om rond hetzelfde uur, 's Maandags terug te keren, was dit een grote verbetering. 't Was nog geen radiotrein als thans, 't waren van die oude houten bakken, zonder doorgang.

Met de eerste trein gingen 50 Overmazers mee.

Het volgende jaar, in I934, verdubbelde dit getal tot 98.

De derde trein, in I935, gaf I50 deelnemers.

De vierde trein, I936, klopte alle rekords,met 40I bedevaarders. Wij geven hierna een overzicht van de deelneming uit de verschillende Overmaasgemeenten.

Aan de spits stond Bleyberg, horende tot de gemeenten Montzen, Homburg en Gemmenich, met II0 deelnemers.

Volgde Homburg met 75. Kelmis met 55, Montzen met 50. Teuven en Remersdaal met 25? St-Martens Voeren met 22. 's Gravenvoeren en Moelingen, elk met I9. Hendrikkapelle met I4.

Om finantiele redenen werd geen intense propaganda gevoerd in Welkenraedt, Balen, Membach en de Oostkantons. Toch werden verschillende inschrijvingen opgenomen.

In I937 - 38 - 39 neman telkens een paar honderd bedevaarders deel aan de heldenhulde. Groepsfotos werden gemaakt, te Kaaskerke voor met monument, te Yper voor het in opbouw zijnde Lakenhalle, aan zee.

Overmaas had zijn bedevaartvlag, een van die duizenden klauwende leeuwen, waarmede Diksmuide in die jaren opgesmukt was. Deze vlag verdween toen bij het bombardement van station Montzen, op 27/4/44, het huis, Zavel 247, Montzen, door een voltreffer met de grond gelijk werd gemaakt.

Hierbij vond de dood eén van de trouwste medewerkers aan de bedevaart, Hubert Laixhay, samen met zijn echtgenote en dochter. En het past dat wij hier tevens hulde brengen aan twee andere medewerkers van de eerste ure, Mevr.Maria Lognoul - Meertens uit 's Gravenvoeren, zo jammerlijk aan haar einde gekomen tijdens de buskatastrofe die enkele jaren geleden gans Voeren in rouw dompelde en Mathieu Royen uit St-Martens Voeren, de grote belofte, die ons zo vroegtijdig werd ontrukt.

God hebbe hun schone ziel !

Sedert I952 rijdt telkenjare weer een extra-trein van uit Eupen, over Herbesthal,Montzen,St-Martens Voeren, Wezet. Het is nu een confortabele radio-trein, met snack-bar. Telkenjare reizen weer Overmazers naar Diksmuide, al kan de deelneming niet meer haar vooroorlogs peil bereiken.

Telkenjare legt het L.V.Comité een eenvoudige bloemenruiker neer, als hulde aan de Overmazers die op deze grond vielen.

Wij citeren ten slotte uit een schrijven van 6/2/57,van de h.Lode van Kerkhoven, prppagandaleider van het Werk van de Jaarlijkse Bedevaarten naar de Graven van de IJzer :

" Van I933 af werden er dus speciale treinen ingericht en met steeds groter sukses. Het kon dan ook geen verwondering wekken wanneer het Overmaasmensen waren die, enkele jaren geleden, aandrongen om terug extra-treinen naar de IJzerbedevaart te organizeren. En het kan dus evenmin verbazen dat onder impuls van dezelfde mensen het Landelijk Reiskomitee werd gesticht, dat nu ieder jaar tientallen extra-treinen organizeert om duizenden bedevaarders uit gans Vlaanderen naar de IJzervlakte te brengen."

" Voor het werk dat de Overmaasvroeters presteerden, en nog ieder jaar presteren, moeten de tienduizenden bedevaarders hen dankbaar zijn."

=-=-=-=-=-=-=-=-=-=

DE SYMBOLEN VAN DE IJZERTRAGEDIE.

RENAAT DE RUDDER.

Nog geen zeventien jaar was Renaat de Rudder toen hij oprukte vanuit Landegem naar het leger.

Hij had de vierde Latijnse klas uitgedaan aan het St-Vincentius-college te Eekloo. Priester wilde hij worden; staan te midden van zijn volk, als een voorbeeld en een zegen. En daar trok hij op, om te staan te midden van hen die doden en gedood worden.

Onze studentenbeweging heeft de jeugd in Vlaanderen nu eenmaal zo gekweekt. Vanaf de klas van Rodenbach met een onverzadigbare honger naar zelfopoffering en naar de oneindigheid van zee en missieveld, zijn de studentengeslachten te midden van ons volk opgeborreld als zovele bronnen van zelfvergetelheid en zucht naar opoffering. En wat is Renaat de Rudder anders als een kind van die studentenbeweging, hij die zijn Vlaams ideaal had gelouterd in de begeerte naar het Priesterschap en de offers bracht met blijmoedigheid, omdat hij geloofde

.....

De losbandigheid en de zedeloosheid die groeide met het aanslepen van de oorlog pijnigde en kwetste hem. Van hogerhand werd niets ondernomen tegen de wassende vloed van zedeloosheid die onbestreden hoger zwol. Het werd beschouwd als een daad van opstand, door woord of schrift, de zedeloosheid aan te klagen.

Een zuivere jongen als Renaat de Rudder moest daar onder lijden. En hij stond te vast in zijn Godsvertrouwen om niet te hopen op beternis. Kon het zijn " dat zoveel Goddelijk Bloed nutteloos zou gevloeid zijn om die zielen ?" En hij pleegde de daad van een heilige. Hij wilde boeten voor de zonden van anderen. Gedurende de rustdagen at hij droog brood als boetedoening voor de zonden van zijn kompagnie.

DE GEBROEDERS VAN RAEMDONCK.

Twee broeders, de ene negentien, de andere zeventien, luisterden in Augustus 1914 naar de koninklijke oproep: " Vlamingen, gedenkt de Slag der Gulden Sporen ".

25 Naart 1917 in het frontwak van Steenstrate.

De vrijwilligers Edward en Frans Van Raemdonck werden, samen met twee andere sergeanten - alle vier onder het kommando van luitenant Muylle - aangeduid om aanvalsploegen te leiden. Edward zou een groep granaatgooiers aanvoeren en positie nemen aan een loopgrachtenkruispunt links, om er gebeurlijk tegenaanvallers te weren, terwijl Frans en de anderen, rechts van hem, in de loopgraaf gevangenen moesten nemen.

Gewapend met dolken, revolvers en granaten,zwoegen de mannen kruipend vooruit, tot op één sprong van het Stampkot, of, rechts en links ter flankbedekking in de er heen lopende grachten. Te drie uur in de donkere morgen flitste uit onze achterlinie een weerlicht op. Honderden kanonnen spuwen hun moordend spervuur over de vijandelijks linies. Eenzelfde drang jaagt allen op en vooruit, over de hoge barm, de Duitse loopgraaf in. De Duitsers zijn in hun schuilhokken gevlucht : revolvers knallen, granaten bonken in. Eén vloeken, kermen,reutelen. Hier en daar een lijf-aan-lijf gevecht : kerven, kappen, schieten in razende waanzin.

Achttien dagen nadien, bespeurde een artilleriewaarnemer één lijk langs een rij boomtronken, op 'n 50 meter afstend van de Duitse linie..... Wie zal ons de ontroering beschrijven,toen zij er naast een gracht,achter de stukgeschoten boomtronken, niet één, maar drie lijken ontdekten! toen zij er twee in elkaars armen gestrengeld vonden, toen zij vaststelden dat het Edward en Frans van Raemdonck waren! Daar,op dat bloedige kruispunt, de triomf der broederliefde.

FRANS KUSTERS.

Onderwijzer-brankardier,geb.Rekkem 1891,gesn.Kaaskerke 1917.

Traag opende Frans de ogen en meteen gans zijn ziel. Door zijn ogen zag men zijn ziel als in een klare beek de bodem waarop zij vliedt. Hij smachtte achter een laatste kracht, omdat deze de kroon moest hebben op zijn harmonisch afgewerkt leven. Zijn bleke ogen blonken met een laatste glans, een glans die paste bij het spreken van zijn laatste woorden., " Jongens, zei hij zacht, ik sterf voor Vlaanderens ideaal."

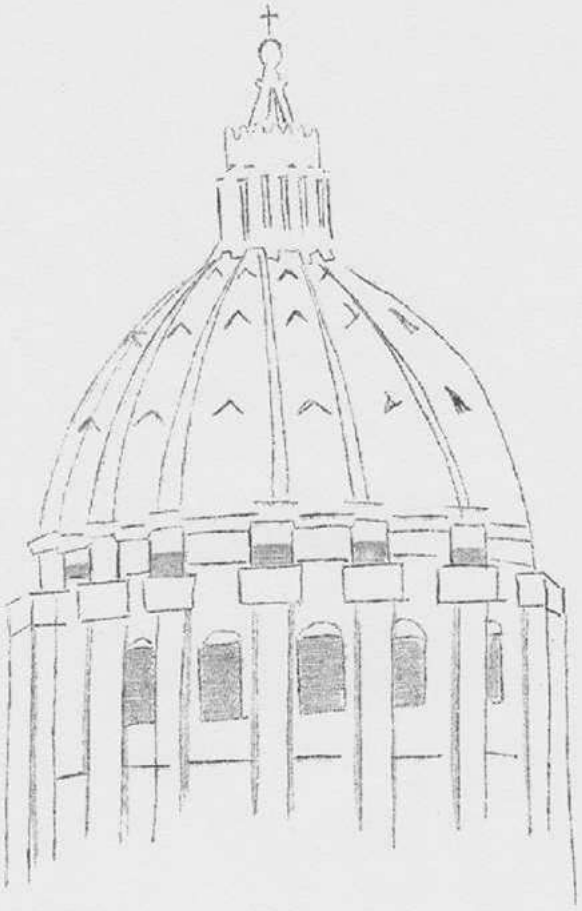

ROME 25 AUGUSTUS 1957.

K. A. J.

WERELDONTMOETING.

Wij geven in dit nummer een bijdrage over de Slag der Gulden Sporen. Zijne Heiligheid Paus Bonifacius VIII stond in het midden van de nacht op om zich deze heuglijke gebeurtenis te laten vertellen.

Wij geven verder een bijdrage over de Jaarlijkse Bedevaart naar de Graven van de IJzer, met als leuze " Alles voor Vlaanderen, Vlaanderen voor Kristus."

Wij geven tenslotte deze bijdrage over de Wereldontmoeting van de katholieke arbeidersjeugd te Rome, op 25/8/57, want deze is de schoonste verwezenlijking van het A.V.V. - V.V.K., door het levenskrachtigste deel van ons volk, de Katholieke Arbeiders Jeugd.

Wij hadden het genoegen, in de K.A.J.Centrale, onze vriend Jan Delbroek te ontmoeten die ons bereidwillig enkele interessante cijfers en gegevens verstrekte nopens deze ontmoeting.

Hierna deze cijfers :

E u r o p a :

België	9.000,	waarvan 7.000 Kajotters en 2.000 Jocisten, in deze laatste de Duitssprekende begrepen.
Frankrijk	5.500	
Oostenrijk	3.000	
Nederland	2.750	
Duitsland	2.700	
Italie	2.000	
Engeland	I.400	
Spanje	I.400	
Portugal	700	
Zwitserland	650,	(450 Duits- en 200 Franssprekenden)
Luxemburg	390	
Ierland	200	
Gibraltar	30	

Denemarken en Noorwegen : elk 7.

Noord-Amerika :	
U.S.A.	200
Canada	200
Centraal Amerika :	53
Zuid Amerika :	248
A z i ë :	
Midden Oosten	225
Azië	83
Australië	60
Afrika :	270, waarvan 50 uit Belg.Congo.

Ons land levert 30 % van de deelnemers aan deze ontmoeting, het Vlaamse land ruim 23 %.

Als we bedenken welke " harde " voorwaarden van stipte plichtsvervulling in dienst van de beweging aan de deelnemers gesteld worden, verkrijgen deze cijfers een nog groter betekenis.

Enkele markante feiten mogen hier niet onverzwegen blijven. Jongens uit minder ontwikkelde landen kunnen onmogelijk de kostelijke reis naar Rome betalen. Slechts één voorbeeld : een jongen uit Azië kan met het loon dat hij gedurende geheel zijn leven zou verdienen, zijn reiskosten niet dekken.

Daarom komen Europa en Noord-Amerika tussen in de kosten, voor Afrika voor 2 Miljoen Belg.franken,
voor Azië voor 1,3 " " ,
voor Zuid-Amerika voor 1,1 " " .

Ieder land, ieder afdeling kreeg het bedrag toegewezen waarvoor het moet instaan. Duitsland kweet zich reeds 100/100 van zijn verbintenissen, België voor de 3/4.

België betaalt de reis voor 40 Kongolezen, die bovendien een maand te voren naar hier komen, het land en de organisatie leren kennen en dan met de Belg. treinen naar Rome reizen.

Engeland en Frankrijk bekostigen ieder de reis van een jong Egyptenaar. Treffend voorbeeld er van hoe het geloof politieke en economische veten overwint.

Het Programma in grote lijnen.

24/8 - Avondwake.

Van uit 14 verschillende Romeinse kerken vertrekken groepen, in Kruiswegstijl, in taalindelingen, naar het Coloseum. Daar grijpt een avondplechtigheid plaats in 7 talen, waaronder ook het Nederlands. Drie kruisen, de afwezigen van achter het IJzeren Gordijn vertegenwoordigend, worden afzonderlijk gedragen.

25/8 - Dag der Verbroedering.

In het bijzijn van de 30.000 deelnemers wordt te 10 u. de H.Mis opgedragen in St-Pieter.

300 Priesters zullen de H.Kommunie uitreiken.

Te 16 u. wordt op het St-Pietersplein, rond de Obelisk, het grote Spel der Ontmoeting gespeeld, op vier pisten tegelijk, zodat de deelnemers van alle zijden rond de obelisk geschaard, volledig alles zullen kunnen zien en volgen.

In een eerste gedeelte wordt HET PROBLEEM gesteld, waarvoor de K.A.J. in geheel de wereld staat. In een tweede gedeelte worden brokken uit het kulturele leven van overal in de wereld gegeven. Het derde brengt de K.A.J.OPLOSSING.

Zijne Heiligheid de Paus zàl in het laatste gedeelte op een afzonderlijk podium treden, de deelnemers toespreken en zegenen.

De tekst van het spel wordt geschreven door Z.E.Pater Pieter Symons O.S.B. van de Cesarsberg te Leuven. Ontwerper is Heiko Kolt. De muziekale aanpassing wordt verzorgd door Robert Bernard van de B.N.R.O.

Het spel zàl, op vraag van België, Nederland, Duitsland en Frankrijk, door de Eurovisie worden uitgezonden.

Op 26 en 27/8 grijpen drie continentale congressen plaats, waaraan 64 landen zullen deelnemen. Zij zullen hoofdzakelijk gaan over de jeugd in Afrika, Azië en Zuid-Amerika, waar de nood het hoogst is.

Van 29/8 tot 4 of 5/9 vergaderen 84 landen in het Domus Mariae, kiezen een nieuw bestuur en behandelen verder de congrespunten.

Waarlijk, als wij bedenken dat aan de oorsprong van dit reuzenwerk Monseigneur Cardijn staat, de Hallese Vlaming, dat ons eigen volk het leeuwenaandeel levert in deze historische Ontmoeting, feit dat door Zijne Heiligheid de Paus met nièt minder voldoening zal worden begroet dan zijn voorganger, eeuwen geleden, de Groeningezege, dan mogen wij, Vlamingen, er fier op gaan dat de leuze van Berten Rodenbach, waarvoor onze jongens vielen in I9I4/I8 en I940/44 :
" Alles voor Vlaanderen en Vlaanderen vòor Kristus ", niet enkel tot een werkelijkheid is geworden, doch uitgegroeid tot eèn wereldroep : " Alles voor Vlaanderen en, door Vlaanderen, de wereld voor Kristus !".

=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=

EEN GELUKKIG INITIATIEF !

" LE SYNDICAT D'INITIATIVE DES TROIS FRONTIERES "

Deze vereniging tot bevorderen van het toerisme heeft zijn zetel in Kelmis.

De gemeenten Montzen, oud en nieuw Moresnet, Kelmis, Gemmenich, Sippenaken, Homburg, Teuven en Remersdaal zijn aangesloten.

Voorzitter is de h.Jean Khafflaire, notaris en burgemeester te Montzen, sekretaris de h. Hub. Rutten, gemeentesekretaris te Neu-Moresnet, penningmeester de h. Vandegaer, hotelhouder, Moresnet-Eiksken.

De publieke inzet van de werking was een gezamenlijke uitstap per car, deze car bereidwillig door de Fa Schreul uit Kelmis ter beschikking gesteld, op 27 April 1957, onder de sympathieke leiding van volksvertegenwoordiger-burgemeester Pierre Kofferschläger, die de deelnemers te woord stond in het Frans, het Duits, het Nederlands en zelfs in het Platdiets.

De gezamenlijke Belgische pers was uitgenodigd, evenals deze van het naburige Aken en Nederlands Limburg.

Wij geven hierna een overzicht van de reakties in de verschillende Belgische dagbladen.

De Fransschrijvende Pers.

LE JOURNAL d'AUBEL, 4/5/57 :

" A nos portes. Une très belle région touristique ".

Het enige weekblad dat waarlijk thuis is in het Driegrenzengebied, geeft een eerder kort relaas over de uitstap.

" La plupart de nos lecteurs connaissent cette région, aussi laisserons nous au touriste étranger le soin d'en découvrir les beautés."

Het geeft niettemin een raak beeld van de streek :

" Voilà quelques uns des sites d'une région vallonée où les horizons demeurent toujours extrèmement vastes et où les haies vives, amoureusement entretenues par les cultivateurs, créent d'inattendus damiers d'un vert tendre et reposant."

LE COURRIER , VERVIERS, 1 en 2/5/57.

" Vers les trois Frontières "

Nous ne connaissons pas notre pays.

Dans ce journal, qui a publié tant d'articles sur le tourisme régional et des itinéraires de promenades pédestres, nous nous sommes confinés dans des contrées dont les sites nous sont familiers: le pays de la Hoëgne, de l'Amblève, de la Warche et de la Roer, la Fagne et les environs d'Eupen.

Il a fallu qu'un syndicat d'initiative se fonde pour nous faire découvrir le triangle nord-est de l'arrondissement de Verviers, aux frontières belge, hollandaise et allemande

Le Courrier besluit zijn artikel van 2/5 met een pluimpje aan het adres van de vriendelijke gids, de h.Kofferschläger:

Il nous parla aussi de son administration où règne la concorde, où le problème des langues ne se pose pas, les débats au Conseil se faisant en patois, les avis administratif rédigé en français, et tous les fonctionnaires, comme la population, s'exprimant dans les deux langues...

De cette journée, nous emportions une conviction que nous voudrions faire partager au lecteur : découvrer à votre tour la région des Trois Frontières et, bientôt, vous voudrez y passer de merveilleuses vacances.

LE JOUR, VERVIERS , 3 en 5/5/57.

" On cherche parfois très loin ce que l'on a chez soi."

L'homme est ainsi fait qu'il court toujours bien loin admirer ce qu'à deux pas de chez lui il possède.

Et pareillement qu'il ne jure que par les gouvernants qui ne sont pas les siens l'homme ne cesse de s'extasier devant les horizons qui ne sont pas de son pays.

Sa patrie, il la connait.Du moins, il le prétend.

Et ainsi, objectivement, nous étions terriblement sceptiques au reçu de cette invitation d'un groupement né tout récemment, le Syndicat d'Initiative.....

On pouvait en effet se demander de prime abord où les organisateurs allaient bien pouvoir rechercher ces beautés dont on parlait.

Et c'était là justement notre erreur. Nous croyions connaître cette contrée et nous venons seulement de la découvrir après une randonnée de près de 80 kilomètres qui nous réserva bien des surprises.

Le Jour besluit zijn bijdrage van 5/5 met de woorden :

C'était la fin de cette visite particulièrement réussie et riche en enseignements.

LA MEUSE , LIEGE , 8/5/57.

" Afin d'ouvrir au tourisme la pittoresque région du nord-est de la province de Liège, le Syndicat d'Initiative " Des Trois Frontières " organise une journée de propagande très réussie."

Het blad besluit de beschrijving van de rondrit als volgt:

Les heures avaient passé bien vite, trop vite assurément, et c'est à regret que les participants quittèrent cette région de douceur, de calme champêtre, si pittoresque et si prenant, où il doit faire bon vivre et se reposer à l'écart et à proximité à la fois des grandes voies de circulation.

LA WALLONIE , LIEGE , 9/5/57.

" La journée de propagande des " Trois Frontières ".

Geeft een zeer objectief relaas van de uitstap, zonder meer.

LA LIBRE BELGIQUE, BRUSSEL , 1/5/57.

" A la découverte d'un coin de Belgique peu connu."

Les Verviétois eux-mêmes, relativement proches de cette région à laquelle les relient des services d'autobus, l'ignorent complètement, à part les artisans et les commerçants qui s'y rendent pour leurs affaires.Pour le touriste, la contrée est pratiquement inconnue et, pour les " vacanciers ",enfin, elle n'offre encore guère de possibilités d'hébergement à l'exception de Moresnet et de La Calamine et de quelques maisons de repos ou de châteaux transformés en homes de vacances pour la jeunesse.

Besluit :

De cette journée dans nos marches de l'Est, nous emportions l'impression d'avoir découvert des beautés touristiques inconnues qu'à la faveur des prochains beaux jours et des prochaines vacances de nombreux touristes voudront admirer.

De Duitstalige bladen.

GRENZ - ECHO , EUPEN 29/4/57.

" Sonnige Rundfahrt im Land der drei Grenzen."

Na vastgesteld te hebben dat de Oostkantons een merkelijke voorsprong op toeristisch gebied genomen hebben, schrijft het blad :

Weniger bekannt dürfte für die meisten eine malerische Ecke etwas abseits der grossen Verkehrsstrassen und bekannten Zentren sein, das Gebiet der " drei Grenzen ", der Zipfel unseres Landes, der sich bei Gemmenich und Kelmis an die Bundesrepublik und die Niederlande anschmiegt. Was kann dem Touristen dort schon geboten werden, werden vielleicht manche Uneingeweihte sagen und damit beweisen, dass sie sich bisher nicht die Mühe gegeben haben, dieses entzückende Stückchen Land mit seinen saftigen hügeligen Wiesen, seinem reichen Schatz an alten Schlössern und seinen vielseitigen wunderbaren Aussichtspunkten, näher kennen zu lernen.

Abgeordneter Kofferschläger dankte in Französisch,Flämisch und Deutsch den Gästen und sprach die Hoffnung aus, dass sie die gewonnenen guten Eindrücke ihrer Leserschaft übermitteln werden.

Wir wünschen dem Werbeausschuss der drei Grenzen einen guten Erfolg seiner Bemühungen; möge diese reizende zur ruhigen Erholung einladende Ecke die Würdigung finden, die ihre landschaftliche Schönheit verdient.

NEUE NACHRICHTEN, EUPEN - 29/4/57.

" Eine lobenswerte Initiative des Verkehrsvereins -
" Herrliche Landschaft noch zu wenig bekannt - Stätte
" für Erholungssuchende."

76 Kilometer führte uns die Fahrt durch ein landschaftlich herrliches Land, welches abseits von den grossen Zentern,leider im Fremdenverkehr des In- und Auslandes und selbst der näheren Umgebungnahezu unbekannt ist.

Nach einem kurzen Verweilen am See, mit dem Blick auf die Emma-Burg, gingen alle in dem Bewusstsein auseinander, sein neues Stückchen Erde kennengelernt zu haben.

De Vlaamse pers.

HET BELANG VAN LIMBURG, HASSELT - 15/5/57.

" Oase van Stilte en Natuurschoon "

Overmaas ligt nauwelijks een boogscheut van Limburg en nochtans is er in gans Belgie wellicht geen streek, die wij minder kennen dan dit land van ongerept natuurschoon en stille mensen.Wij zijn de enigen niet, want slechts weinigen op de grote wegen van Aken naar Luik of van Maastricht naar Verviers vertragen hun vaart of slaan de hoofdweg af naar de dorpen in de streek der Drie Grenzen, het dal van de Voer of de vallei der Berwinne.

Uit de beschrijving van de reis knippen wij volgend betekenisvolle bedenking, van af de Drielandenblik te Gemmenich :

Aan Belgische zijde heeft men de prachtigste dennenbossen en.... hobbelige wegen; aan Nederlandse kant duikelt men over prachtige betonbanen in het grensstadje Vaals; aan Duitse zijde wordt een enig panorama op Aken geboden.

Schrijver besluit :

Dat is de Drielandenstreek in vogelvlucht.Wereldwonderen zijn er niet te zien, maar de natuur is er schoon in al haar oorspronkelijkheid en men beleeft uren van geestelijke ontspanning aan een tocht op dit eiland van rust.

Het is ook een streek van stille mensen, die houden aan hun oorspronkelijke taal: een dialekt van plat-Duits en Vlaams. Als Limburgers kunnen wij er zonder moeilijkheden ons eigen dialekt spreken, vooral het Maaslands en het Kempisch, en men zal er ginder helemaal geen graten in vinden.

DE VOLKSGAZET , ANTWERPEN - 2/5/1957.
" Een Oase van groen en rust ".

Het blad plaatst een paar erge vergissingen. De lezer oordele :

Te Remersdaal, Sippenaken en Teuven is Nederlands de voertaal; Neu-Moresnet, Moresnet, Gemmenich en Montzen zijn Duitstalig; te Gemmenich, Homburg en La Calamine spreekt men Frans. En al deze gemeenten zijn nauwelijks tien kilometer van elkaar gelegen. De gehele bevolking spreekt of begrijpt althans de drie talen.

Besluit :

Wie de rust van de weilanden op glooiende hellingen zoekt, wie volledig ongestoord door majestatische bossen wil wandelen of talloze oude kastelen wil bewonderen, kan hier terecht.

DE GENTENAAR, GENT - 3/5/1957.
" Het Land van Overmaas en der drie grenzen, heeft de toeristen iets te bieden ".

Tot dusver trok het Land van Overmaas niet biezonder de aandacht op de toeristische kaart van België. Nochtans heeft de streek heel wat te bieden aan natuurschoon: de panorama's zijn en fris, gevarieerd en wijds.

HET LAATSTE NIEUWS, BRUSSEL - 15/5/57.
" De Streek der drie Grenzen ".

Geeft een te kort en daarbij onjuist verslag:

Veel is er in deze streek niet te zien, alleen hier en daar enkele oude kastelen, die alle nog bewoond zijn en dus niet toegankelijk voor het publiek. Het kasteel van Obsinnig te Homburg, waarin een schoolkolonie is ondergebracht, maakt hier echter een uitzondering op.

DE STANDAARD, BRUSSEL - 9/5/1957.
HET HANDELSBLAD, ANTWERPEN - 11/5/57.

Dit verslag is werkelijk het beste, het volledigste van alle, zo Frans- als Duits- en Nederlandstalige bladen. Men voelt al dadelijk dat de schrijver niet gewacht heeft op de uitnodiging van het Syndicat d'Initiative om kennis te maken met deze streek: " Land van Schoonheid en van aartsvaderlijke Rust."

Onder de leiding van de Vereniging voor Vreemdelingenverkeer van de drie Grenzen, waarbij negen dorpen, met Montzen als middenpunt, zijn aangesloten, hebben wij onlangs een rondrit gedaan door die streek. En voor ons, die nochtans al meer dan een bezoek aan Overmaas brachten, werd het een ware ontdekkingstocht: wij ontdekten een land van vergeten schoonheid en paradijselijke rust. Op toeristisch gebied biedt deze streek nog vele mogelijkheden. En wij raden onze lezers aan een tocht te maken door dit heerlijke land, waar mensen wonen, die vriendelijk en goed zijn, die nog talrijke oude gebruiken bewaard hebben, en die onze taal spreken. Zelfs in de zogenaamde Platdietse streek rondom Montzen kan met met Nederlands zeer goed overweg. En in de Voerdorpen zelf spreke men natuurlijk Nederlands: daar wonen Vlamingen, zoals gij en ik.

Schrijver besluit :

Wie houdt van kalmte, van vredige schoonheid, van heerlijke wandelingen, van bossen, heuvels en dalen met speelse riviertjes, van oude kastelen en van mensen, die nog de levenswijze van hun voorvaderen in hun taal en gebruiken grotendeels hebbén bewaard, moet een bezoek brengen aam het Land van Overmaas, het land van de vergeten of onbekende schoonheid en van de aartsvaderlijke rust.

KANTTEKENINGEN.

Le Journal d'Aubel, wiens bijdragen over geschiedenis, folklore enz. wij steeds met genoegen gelezen en aan onze lezers aanbevolen hebben, besluit o.i. ten onrechte dat zijn lezers de streek kennen en hij er dus niet meer moet over schrijven.

Zo kennen wij persoonlijk een zeer trouwe lezer van Le Journal, wiens ouders steeds op dit blad geabonnerd waren, die op minder dan één kilometer afstand van de ruïne van Schimper, de parel van Overmaas, gevrijd heeft, die nog steeds woont op minder dan één kilometer afstand ervan, en die voor enkele weken, bij gelegenheid van de plechtige kommunie van zijn jongste zoon, verklaarde " nooit Schimper gezien te hebben " !

Le Courrier e, Le Jour van Verviers vangen hun bijdrage aan met te bekennen dat zij van de streek niets afwisten, al ligt zij in het eigen arrondissement, op slechts enkele kilometers afstand.

La libre Belgique doet dezelfde bekentenis, doch vindt haar verontschuldiging in de vaststelling dat zelfs haar Vervierser confraters er geen sikkepit van afwisten.

De genoemde kath.Vlaamse bladen blijken volledig op de hoogte van feiten en toestanden. Zij plaatsen van meet af de kleine Driegrenzenstreek in haar historisch kader " de Landen van Overmaze ".

Het Langohr-Veltmans Comité, wiens leden en medewerkers sedert dertig jaren in de bres staan voor eenzelfde doel, wenst het Syndicat d'Initiative een zeer vruchtbare werking.

Personen en verenigingen die een uitstap naar Overmaas willen beleggen, kunnen deze inmiddels zeer nuttig voorbereiden met het vertonen van een van de volgende filmstroken :

HET LAND VAN OVERMAAS, 62 beelden, met tekst. Nr A.3083

OP NAAR MORESNET !, 35 beelden, met Ned.of Duitse tekst.NrA.3385

te bestellen op de Centrale voor Projectie-Onderwijs (Davidsfonds), 75 Blijde Inkomststraat, Leuven.

Het Comité verstrekt verder graag alle gewenste inlichtingen.

=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=

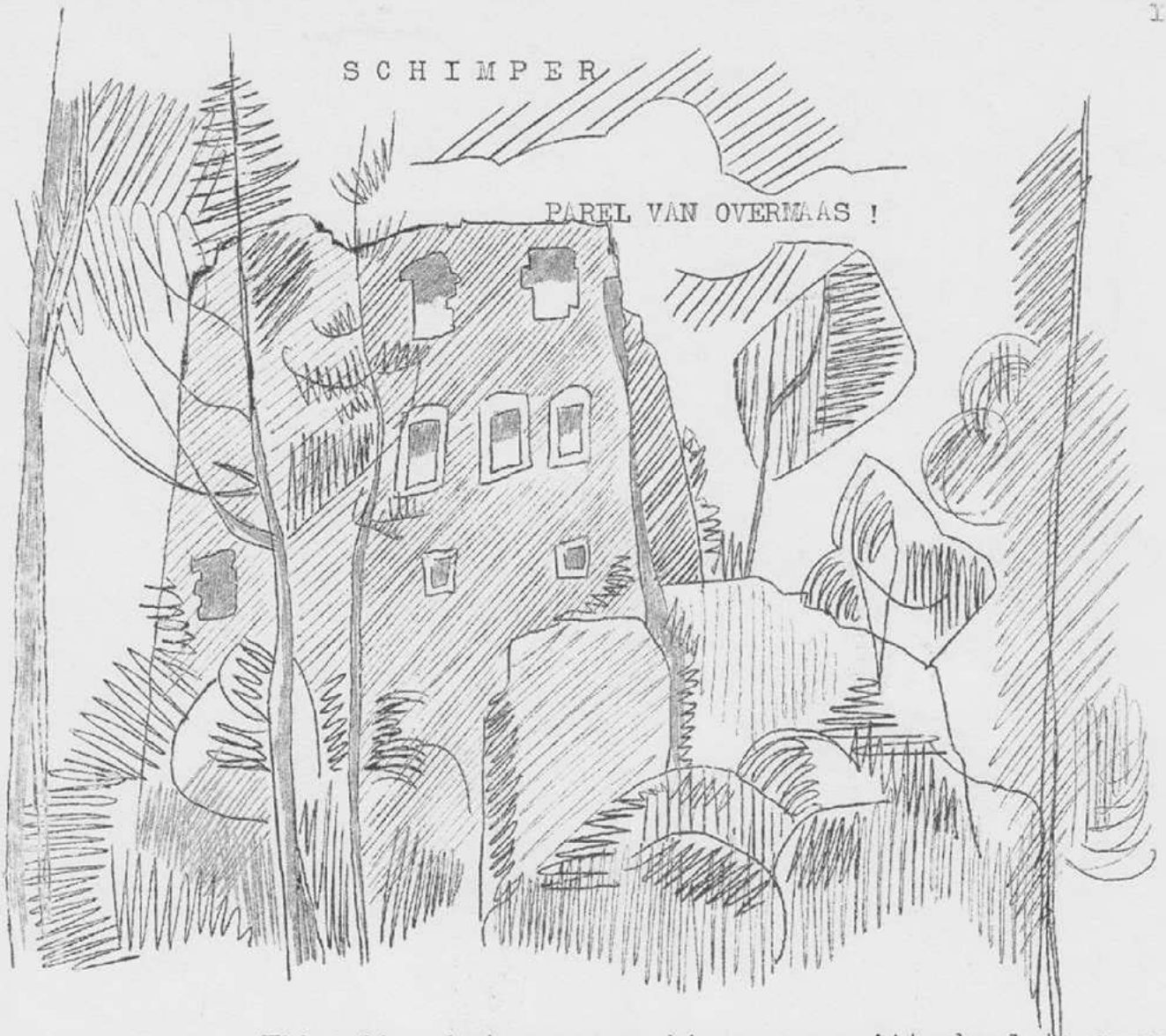

Wij hebben het genoegen hierna een uittreksel te geven uit het werk " Les Possesseurs du Fief de Schimper à Moresnet " door de h. Pierre Xhonneux.

De h. Xhonneux, geboortig van Bleyberg-Homburg (1907) (men weet dat Bleyberg tot de gemeenten Montzen, Homburg en Gemmenich behoort)bekwam, na de lagere school te Homburg en te Verviers gevolgd te hebben, het diploma van onderwijzer aan de Staatsnormaalschool te Verviers, in 1927. Hij werd achtereenvolgens onderwijzer en schoolhoofd te Bleyberg en is sinds 1955 gehecht aan de Staatsmiddelbare school aldaar.

Hij schreef, naast het reeds genoemd werk, nog :
L'Annexion en 1940 des Communes du Nord-Est de la Province de Liège (1950), en een
Monographie historique des Paroisses de Plombières et de Montzen, nog onuitgegeven,
en werkt aan een woordenboek van het " plattütsch ".

Vermelden we nog dat hij zijn gewaardeerde medewerking verleende aan Dr Boileau bij diens " Enquête dialectale sur la Toponymie germanique du N.E. de la Province de Liège " en aan het Langohr-Veltmans Comité, bij het verklaren van uitdrukkingen in " Va gen Weech bes a ge Graaf ".

Les Possesseurs du Fief de Schimper is de wetenschappelijk verantwoorde geschiedenis van het aloud slot van dezelfde naam, thans tot puin vervallen.

S C H I M P E R .

A mi-chemin entre Plombières et Moresnet, se dressent dans un décor sauvage les ruines branlantes de ce qui fut jadis, le château de Schimper. Ces ruines qu'envahit partout une végétation sauvage, se dressent, orgueilleusement au sommet d'un rocher, au pied duquel coule paisible la Gueule aux eaux claires et poissonneuses. Quiconque passe à proximité interroge du regard ces vieux pans de murs tapissés de lierre et où pullulent chouettes et chauves-souris.

Frappé par l'abandon des lieux autant que par la sauvagerie et l'isolement du site, le voyageur perçoit confusément qu'au temps jadis, il s'est passé des choses mystérieuses et dramatiques à Schimper. On sait la fertilité de l'imagination et de la crédulité populaires. Encore à l'heure actuelle, certains habitants de la région n'osent s'aventurer à proximité des ruines à la tombée du jour, persuadés qu'ils verront immanquablement surgir devant eux les sinistres fantômes qui peuplent ces lieux.

Amoureux de tout ce qui touche l'histoire si attachante et si mouvementée de ce beau coin de notre pays, nous avons depuis des années fouillé le passé et petit à petit, après d'inlassables efforts, nous sommes parvenus à reconstituer l'essentiel de l'histoire de ces ruines. Bien que dans la présente étude nous nous soyions spécialement attachés aux possesseurs du bien de Schimper, nous avons cru indispensable de fournir d'abord quelques données relatives au domaine lui-même.

o o o o o o

D'après certains auteurs, le château de Schimper aurait été construit en 946. Détruit quelques années plus tard, on ne spécifie pas comment, il aurait été rebâti en I286. Sans vouloir réfuter la première date, car nous n'avons jamais rien rencontré qui puisse infirmer ou confirmer cette donnée, nous pouvons admettre comme point de départ certain, la date de I286. En effet, dans sa liste des reliefs de la Seigneurie de Schimper, Amédée de Ryckel signale qu'en I355, Guys van Chinpier, fils de Henri, tient huit bonniers de pré et le cours de la Gueule. Il y avait nécessairement une construction à proximité de ce bien foncier. Si nous tenons compte que Guys avait hérité ce bien à la mort de son père qui en avait été également possesseur, nous approchons de la date de I286 citée. Cela ne signifie nullement que la construction actuelle date de cette époque reculée. Ce qui est certain, c'est qu'alors déja, s'élevait là, une construction portant cette dénomination. D'où vient le nom de Schimper ? Le bien foncier a-t-il pris le nom de la famille à laquelle il appartenait ou au contraire le premier possesseur a-t-il fait sien le nom de l'endroit ? Nous l'ignorons. A travers les âges, l'orthographe de nom de ce lieu a pris de multiples formes : Chinpier (I355), Scimper (I355), Simper (I358), Zymper (I360), Simpyr (I363), Sympher (I363), Sympir (I364), Simpir (I365), Zympeyr (I366), Schiemper (I366), Sympyer (I367), Scheymper (I375), Cymper (I378), Sympier (I382), Scheinpeir (I378), Schymper (I5I5), Schumper (I6I0), Schimperen (I7I8), Schimper (I950). Au cours

des siècles, cette habitation seigneuriale subit plusieurs modifications; les ruines actuelles en témoignent. Si les murs d'enceinte et les fossés qui protégeaient le château du côté de la ferme toute proche ont disparu, on peut facilement voir aux restes de la construction encore debout, que toutes les parties ne datent pas de la même époque. Les derniers seigneurs de Schimper résidèrent continuellement dans leurs propriétés de Rhénanie et petit à petit, le château fut laissé à l'abandon. En 1822, lors de la vente du domaine de Schimper à la famille de Thiriart de Mutzhagen, il est spécifié que le vieux château est inutilisable. En 1899, on pouvait encore y voir les portes, les escaliers, les planchers, les armoires murales remplies de vieux régistres. Dans la nuit de Noël 1913, le toit s'effondra et dès lors, les intempéries réduisirent rapidement le manoir à l'état actuel. La tour, jusque là assez bien conservée s'effondra en janvier 1938, des vestiges en subsistent encore. Actuellement, la façade, longue de 22 mètres est formée de deux parties bien distinctes et à une hauteur de neuf mètres vingt-cinq; la largeur des ruines est de neuf mètres quarante. Au vu des vestiges des anciennes constructions, il est permis d'affirmer que ce château ne fut jamais une demeure fort luxueuse et qu'il fut avant tout une grande et solide construction, aux murailles épaises, destinée à servir de maison de campagne aux riches seigneurs qui y faisaient de temps à autre de brefs séjours et à permettre aux exploitants des fermes du voisinage de se mettre à l'abri lors des périodes troublées que connut notre région.

P.Xhonneux.

LES SEIGNEURS.

Arnold van Chimper (? - 1355)
Gyse van Chimpier (1355 - 1403)
Arnold van Chimper (1403 - 14 ?)
Johan van Pallant (? - 1480)
Werner van Wittem (1480 - 1514)
Daniel van Ghoor dit Arnou (1514 - 1515)
Daniel van Ghoor (1515 - 1529)
Willem van Ghoor (1529 - 1555)
Johannes van Ghoor (1555 - 1572)
Elisabeth van Ghoor(1572 - 1578) x Franz von Spies.
Daniel von Spies, dit le Vieux (1578 - 1588)
Willem von Spies (1578 - 1615)
Johann Josef von Spies (1616 - 1619)
Hermann von Spies von Bullesheim (1619 - 1657)
Franz Willem von Spies von Bullesheim (1657 - 1685)
Johan Herman von Spies (1687 - 1706)
Philippe Wilhelm von Spies (1706 - 1726)
Joseph Ferdinand von Spies (1727 - 1747)
Johan Hugo von Spies (1747 - 1810)

P.Xhonneux.

- - - - - - - - - -

K E N K VA M O R E S E N T .

Moresent es et lefste Plätschke,
't schönste wat ech örges ken,
wue ech geröst a Moddesch Hätsche,
't Dörpke wue ech gebore ben.

Moresent wue Pastuer mech zennet,
Moresent wue ming Weech ens stong,
Moresent wue ech 't öschte bennet,
wue ech 't öschte Liëdsche zong.

Zoot ech bi Mamma op e Schötsche
en goof op hör Lippen aat ,
wue ech al gauw dat gulde Wötsche
't nuetsvolpreze " Mamma " zaat.

Wue ech met Papa, Hand a Händsche
no gen Kirk gong, no gen Schuel,
vertot mech van os prächtech Ländsche,
van Olsberg, Ekske, Hechtel, Kuel.

Ech zeen der Zoch in Tempo rije
daverend övver di gruete Brök,
of wen e os Dörp i tweij wol schnije,
tüt, tüt, tüt, strak koom ech trök.

Moresent met di schön Kastijele,
Berg en Böösch en Geul en Daal ,
O ! wi zöt kan mech dat schtrijele,
Moresent, Moresent boven aal !

Ech hüer ow Lüj noch deks vertelle
va di " alte Ritterburg ";
da es der Angs bo neet te schtelle,
want dat geet dech dörch en dörch.

Wor hove Daach, da Vöger zöke
i Haag en Strük, op Eek en Birk,
klommen in de höchste Bööke ,
hollete d'Olschere va gen Kirk.

A gen Geul Forelle vange
wor wat ech et lefste doog ,
en vöer Knintschere Ströpe hange
wat mech no gene Böösch e joog.

Moresent zal ech nuts vergeite,
Schimper met der Nategaal,
Wue ech de schönste Daach geschleite,
Wue me mech begrave zal.

Moresnet, 2 Dec. 1939. H. Nyssen.

OP JEKER KRüTSPUNKT.

Op jeker Krütspunkt va gen Wege
kömt me bi os, i Overmaas ,
owwer as d' Odste zech gedenke,
e Krüts of e Kapelche tege.

Kapelchere, gebowd va Steen,
in 't Lommer va ne gruete Boom,
met Bilder va gen Modder Gods,
Sint Rochus, Job of Bomeceen.

De gruete Broonk könt ens per Joar.
Da wed Kapel en Heilige
gewäschen en opnötch geverfd
en makt me ooch de Kamere kloar.

Krütser van Izer of va Hoot,
heej gruet, do kleng, heej huech, do niër,
met Bilder van os Herregötsche,
sö ot en kröppel as de Strot.

O Krüts, a jeker Ek en Kant ,
O Krüts op jeker Daach van 't Leve,
O Krüts os alle mitgegeve
op Rees no 't ewech Vaderland !

J.v.V.

-_-_-_-_-_-_-_-

O N Z E D E R D E P R I J S V R A A G .

ONZE KAPELLETJES.

Het Langohr-Veltmans Comité schrijft hierbij zijn derde prijsvraag uit, nl. :

BESCHRIJVING (geschiedkundig, godsdienstig, folkloristisch, toeristisch) VAN EEN VAN DE TALRIJKE OVERMAASKAPELLETJES.

Foto, duidelijke zichtkaart of pentekening bijvoegen.
Bronnen dienen in voetnota's vermeld.
Mag onverschillig in het Nederlands, het Duits of het Frans gesteld zijn.

WIE MAG MEEDOEN.
Ieder geboren Overmazer en ieder persoon sedert minstens 10 jaren in Overmaas verblijvend of er gedurende minstens 10 jaren verbleven hebbend.

INZENDING
ten laatste op 1 Oktober 1957, onder gesloten omslag, aan het LANGOHR - VELTMANS COMITE, Steenweg op Ninove, 152, HALLE (Brab.) met vermelding van naam en adres van de inzender.

P R I J Z E N :
1° Prijs - Luxe uitgave " Va gen Weech bes a ge Graaf "(150 Fr.)
2° " - " " Pastoor Veltmans Gedenkboek "(150 Fr.)
3° " - Gewone " " Va gen Weech bes a ge Graaf "(100 Fr.)
4° " - " " Pastoor Veltmans Gedenkboek "(100 Fr.)
Ieder inzender ontvangt bovendien een of meer boeken, ter waarde van minstens 100 Fr.
Tevens een gratis jaarabonnement op " De Band " (100 Fr.)

UITSPRAAK.
De ingezonden stukken zullen beoordeeld worden door het dagelijks bestuur van het Langohr-Veltmans Comité.
Zij worden gepubliceerd in " De Band ".

- - - - - - - - - - - - - - -

ONZE PRIJSVRAAG Nr1 - HET BESTE LIED.

Op onze eerste prijsvraag zijn acht gedichten binnengekomen, zowel uit het Eupense als uit de Platdietse en Voerstreek.
Ze werden ter beoordeling aan de jury overgemaakt.
Wij mogen op hun oordeel niet vooruitlopen, doch kunnen nu reeds mededelen dat er " pareltjes " tussen waren.
Ziehier de titels :

Pech gehat !
Et Opener Ländsche.
Wänn oss Kerkeklokke klenge !
De Moddersprook.
Sehnsucht no Heem.
Peatstant en Vrolujhant.
Zeuk ens e laand.
Schoen seunt in Voere.

- - - - - - - - -

DE VARKENSPEST.

EEN RAMP VOOR OVERMAAS.

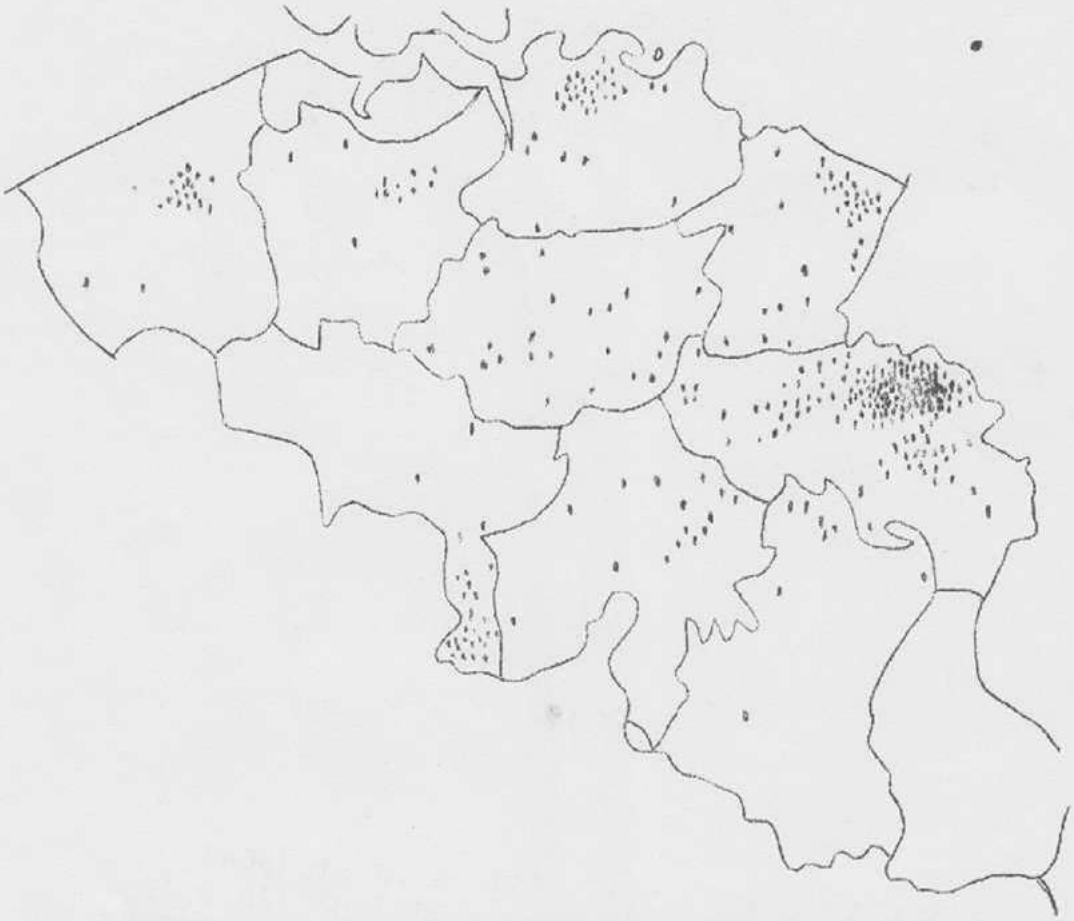

Bovenstaand kaartje illustreert een reeks feiten die toelaten een inzicht te krijgen in de wijze van overbrengen van het virus.

Het kaartje loopt over een tijd van 6 maand, van januari tot en met juni 1956, en is kenschetsend voor de lokalisatie van de ziekte gedurende de hèle huidige epidemie.

Elk stipje is een haard, een geval van varkenspest.

Zie verder de bijdrage door Dr J.Nyssen.

V A R K E N S P E S T .

=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-

Met de pest, de ziekte die vroeger zoveel slachtoffers maakte onder de mensen (in I632 in St-Martens Voeren 20 gevallen met dodelijke afloop) heeft de varkenspest alleen de naam gemeen. Mensenpest wordt verwekt door Pasteurella pestis, een bakterie, terwijl varkenspest een virusziekte is.

Een zestal jaren geleden heerste in ons land een varkenspestepidemie. Toen vertoonde de ziekte echter een heel ander aspekt dan nu: toen was op acht dagen tijd een hele stal uitgemoord door het virus, terwijl de huidige, in Mei I955 begonnen plaag meer een slepend karakter heeft. Men veronderstelt dat het virus een mutatie ondergaan heeft.

SIMPTOMEN van de ziekte in haar huidige vorm : in een aangekocht lot varkens doet zich na een dag of tien neerslachtigheid voor, gepaard met afgang en soms longjacht. Temperatuur boven 40°, niet te beinvloeden door gewone geneesmiddelen. Bevestiging van de DIAGNOSE wordt gevraagd op het laboratorium in Ukkel; daartoe worden ingewanden, ook wel een hele big, opgestuurd.

De SEKTIE geeft een beeld van inwendige bloedingen (aarsdarm, buiklimfeklieren, nieren) en daarbij dikwijls tekenen van bijkomende ziekten (bvb.longontsteking).

BEHANDELING : Aangetaste varkens (koorts) slachten. De overige krijgen serum. Dit geeft resultaat. Varkenspest gaat niet over op de mens: een varken met enkel pest is eetbaar. Omwille van de bijkomende ziekten worden dergelijke dieren wel eens afgekeurd.

Het belangrijkste aspekt van de varkenspest is de epidemiologie,het verloop van de plaag.

Enkele feiten :

1) Varkenspest treedt op na aankoop van varkens die van verder komen. Op de handel over kleine afstand,d.w.z.in de streek zelf, komen we straks terug.

2) Bijgaand kaartje illustreert een verdere reeks feiten, die toelaten een inzicht te krijgen in de wijze van overbrengen van het virus. Het kaartje loopt over een tijd van 6 maand, van Januari tot en met Juni I956, en is kenschetsend voor de lokalisatie van de ziekte gedurende de hele huidige epidemie. Elk stipje is een haard, een geval van varkenspest.

Feiten : a) over het geheel van het land is de ziekte weinig uitgebreid; de gevallen zijn sporadisch.

b) alle varkenshouders weten dat de ziekte 99 keren op loo uitbreekt in een lot varkens dat in Haspegouw aangekocht is. Nu toont het kaartje dat er in Haspengouw weinig pest heerst.

c) er is vooral een streek in het land waar veel pest is : het N.O.van de provincie Luik.

d) in die streek is er 'n hoekje waar de besmetting opvallend gering is: de Voerstreek.

Besluiten uit deze feiten :

1) De besmetting gaat NIET uit van de Haspengouwse bedrijven.

2) Ook NIET van de Haspengouwse markten : van Tongeren, St-Truiden, Hannuit gaan biggen naar alle hoeken van het land, en toch is de ziekte eerder beperkt tot één deel van het land.

3) Dus wordt varkenspest overgedragen nà de markt.Dus bij het verder verhandelen van de dieren.

4) De verklaring voor de vrijwaring in de Voerstreek: in Moelingen,'s Gravenvoeren,e.o.,dorpen met overwegend Haspengouws karakter, worden veel varkens gekweekt. Dit geeft een lokale handel, met transport door fokker of vetmester zelf. Hier zijn de kansen op doorgeven van het virus dus geringer.

o o o o o o o

Volgende grafiek geeft een gedacht van de verbreiding in Belgie van de varkenspest in de loop van de laatste jaren. Aantal haarden per 3 maand.

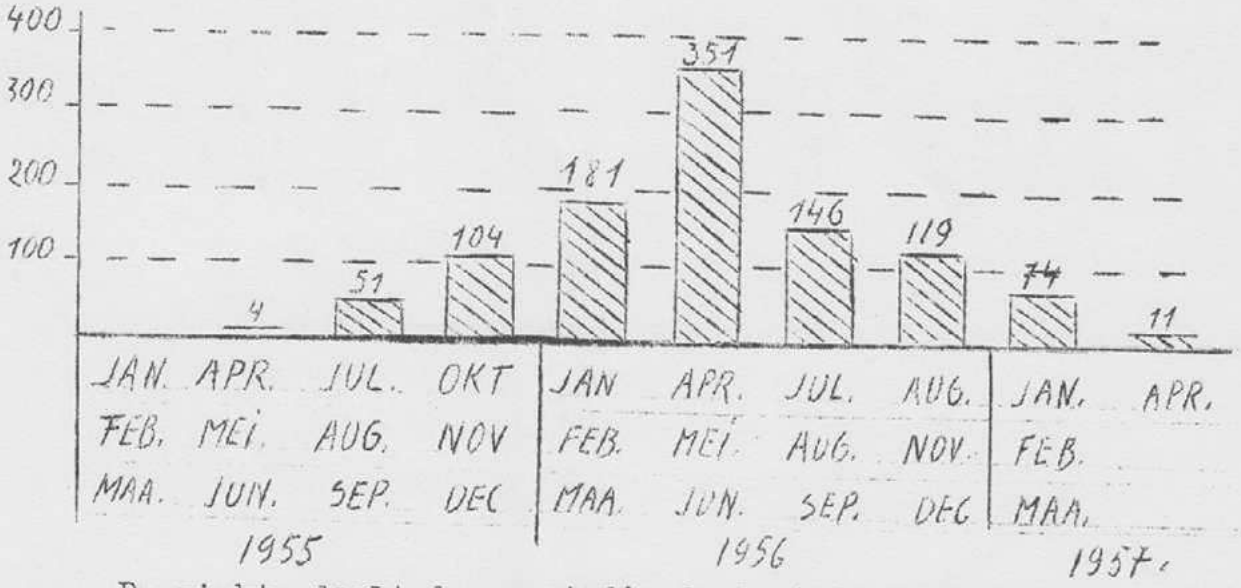

De ziekte daalt dus gestadig de laatste negen maand.

Vermelden we ten slotte nog dat varkenspest, als besmettelijke ziekte, onder de GEZONDHEIDSPOLITIE valt : verplichting de haard aan te geven; vervoerverbod. In 'n haard komt de staat tussen voor 50 per varken in de onkosten van de serumbehandeling.

Dr J. Nyssen.

==========

WACHTER WAT IS ER VAN DE NACHT ?

- - - - - - - - - - -

Onder deze rubriek publiceren wij echos die wij links en rechts, in en om Overmaas opvangen en die onze lezers niet onverschillig kunnen laten.

Waar wij deze zonder kommentaar overnemen, vertolken ze daarom nog niet onze eigen mening.

- - - - - - - - - - -

ABBE PIETKIN.

" Rien ne peut ennoblir aussi généralement et immédiatement les moeurs du peuple, que la culture de son langage populaire." (N.Pietkin: La Germanisation de la Wallonie prussienne,blz.I05)

Op Zondag 2 Juni werd te Sourbrodt het gedenkteken ingehuldigd van Z.E.H Pietkin. Het draagt volgend opschrift :
" Au patriote Malmédien Nicolas Pietkin, curé de Sourbrodt, défenseur de la civilisation latine la Wallonie malmédienne I844 - I92I ".

Op de plechtigheid werd o.m. het woord gevoerd door de h. Elysée Legros, de schrijver van het werk " La Frontière des Dialectes romans en Belgique " I948.

Neue Nachrichten - Eupen schrijft hierover, onder de titel " Pfarrer Pietkin-Denkmal - Ein Mahnmal ".

An der äussersten Spitze der Malmedyer Wallonie, da wo die Sprachengrenze scharf den romanischen und germanischen Raum trennt, erwuchs den Wallonen, Ende des vergangenen Jahrhunderts, ein Mann der klar erkannt hatte dass die Muttersprache u. das angeborene Volkstum die letzten grossen Werte eines Volkes sind. Dieser Mann war ein Pfarrer. Gerade diese Tatsache, dass sich ein Geistlicher für die konsequente Einhaltung der eigenen Mundart und des ureigenen Volkskarakters in lobenswerter Weise einsetzte, zeigt uns den unzutrennlichen Zusammenhang von Mutterlaut und religiösen Empfinden. Ein gelehrter Mann war dieser Pfarrer, er sprach perfekt neun bis zehn Sprachen, er reiste in alle Länder,er konnte sich ein Urteil bilden über Wert und Unwert der Urkraft des heimatlichen Bodens und der heimatlichen Laute. Aus tiefer Erkenntnis der letzten Werte unserer Welt, trat dieser Seelsorger, Wissenschaftlicher, Heimatkundler gegen eine Germanisierung " preussischen Wallonie " auf, als der " Kulturkampf " die religiösen und sprachlichen Minderheiten beseitigen wollte.Nicolas Pietkin, Pfarrer von Sourbrodt, der in voller Loyalität dem deutschen Kaiser gegenüber, den Sprachenkampf für die Wallonische Minderheit im Kreis Mammedy aufgenommen hatte. Die Bevölkerung hat die Treue zum Volkstum über Jahrhunderte hinweg gehalten. Im gefährlichsten Augenblick für ihr Wallonentum sandte ihr das Schicksal einen Pastor Pietkin.

Op Zondag 2 Juni I957 vierde de Kath.Boeren Jeugd feest in Bütgenbach - De B.J.B. luistert de plechtigheid op.

Op deze uiterst geslaagde feestviering, door meer dan duizend leden uit de Oostkantons bijgewoond, brachten de ruiters en meisjes van de B.J.B. uit Limburg de hoofdschotel.

Zij gaven voor ieders gading: kunstrijden,volksdans, vaandelzwaaien. Het simultaan optreden van 20 vaandelzwaaiers in het spel " Voor Outer en Heerd " verwekte allereerst de

verbazing van groot en klein. De bevolking van de Oostkantons, die dezelfde strijd op eigen bodem begint aan te voelen,juichte geestdriftig toe als bij de zoge alle vaandels hoog in de lucht gingen.

" Das war echtes flämisches Volkstum " (N.N.)

HEIMAT IN GEFAHR.

Onder deze titel geeft Neue Nachrichten van Pinksten een opmerkenswaardige bijdrage, waaraan wij ontlenen :

" Es liegt im Zuge der Zeit,dass wir den weiten Raum der Welt sehen und suchen, dass wir das Schillernde und Faszinierende das Erregende und Abenteuerliche der grossen Welt hören schätzen als die " lächerliche Enge " des kleinemen heimatlichen Raumes.....

" Die Welterfahrung verdrängt und überschattet die Heimaterfahrung. Es soll damit nicht gesagt werden, dass wir uns gegen diese Welterfahrung abschliessen sollen, das wäre gewiss töricht. Aber wir sollen doch bedenken - ungezählte Schicksale lehren es uns - dass nur derjenige in der Welt besteht, der Heimat hat. Nicht wer die Heimat aufgibt, gewinnt die Welt, sondern, wer sie bewahrt.....

" Kein Tag is geeigneter, über diese Zusammenhänge nachzudenken als der Pfinksttag. Der Geist Gottes senkt sich aus der Ubernatur in das menschliche Herz, aber er hebt die Natur des Menschen nicht auf. Als er am ersten Pfinksttag unter Sturmesbrausen und mit feurigen Zungen auf die Apostel herabkam, bewirkte er nicht, dass alle die Menschen, die aus den verschiedensten Völkern in Jerusalem weilten, e i n e Sprache sprachen, sondern er bewirkte , dass jeder die Grosstaten Gottes in seiner Muttersprache verkündigen hörte !"

Z.E.H. Frans MEERTENS

schreef een nieuw, piekfijn werkje : " H.Mis voor de eerste Kommunie."

Voor kinderen geschreven is het klaar en eenvoudig als een kinderzieltje. Opvallend en nieuw is de samenwerking van ouders én kommuniekantjes. In stoet komen de kindertjes toe aan de kerk, ze geven de hand aan vader en moeder. Tijdens de plechtigheid treden vaders en moeders telkens medehandelend op.

Moge deze H.Mis ruime bijval vinden.Te verkrijgen : Boekhandel St-Jozef, Smeermaas.

Wij stellen telkens met vreugde vast dat pastoor Meertens, alhoewel zwoegende in zijn Limburgse parochie, waar hij op dit ogenblik een prachtige moderne kerk afwerkt, steeds in hart en ziel Overmazer blijft. De tekst " Eenvoudig en stil als een veldkapelletje " illustreert hij met het Steenboskapelletje van 's Gravenvoeren, " M'n zieltje moet helder als een bergbeekje zijn", met een mooi hoekje van de Voer.

VELDEKE, April 1957.

is in hoofdzaak gewijd aan het vervolg op de bijdrage " Vare,vare veur Plaas " door Drs P.Heynen.

Schrijver vertelt " hoe de vla-jonge van Margraten en van de dorpen en gehuchten in de omtrek met hun denkbeeldige paarden voor een denkbeeldige wagen er op uit trokken naar plaatsen waar kermis werd gevierd, om daar te vare veur vlaas.

De veurkaller of veurwietser hield bij ieder huis waar gevare werd de groote kal (toespraak) en dan bood de dochter des huizes, in naam van de hospes (heer des huizes) een raedsje of vla aan.

Voor Limburg was dit merkwaardige kermisgebruik gelokaliseerd in een smalle strook aan weerszijden van de grote weg Cadier en Keer naar Vaals..... Of we dit gebruik binnen deze bepaalde grenzen moeten beperken, of dat het verder de grote weg Maastricht-Keulen volgde tot in het Rijnland, of dat het via Mheer in de Voerstreek doordrong, of dat het gebruik van elders hier in onze streken is gebracht, zijn vragen waarop, zover mij bekend, de antwoorden nog niet zijn gegeven."

ONZE LEZERS die kennis zouden hebben van dit gebruik in Overmaas, gelieven dit, met omstandige beschrijving, aan het Langohr-Veltmans Comité mede te delen.

DE GEWESTELIJKE RADIO OMROEP KORTRIJK

zond op Zaterdag 1 Juni te 18 u.30, tijdens het wekelijks Maria-halfuurtje, volgende tekst uit :

" De laatste aflevering van " De Band ", tweemaandelijks tijdschrift voor Overmaas,...., bevat naast o.m.interessante gegevens over de slag bij Woeringen, ook enkele mariale gedichten, waarvan één in Overmaas streektaal, en een uittreksel uit een duitstalig Mariaspel. Moge de Moeder Gods dit in zijn godsdienst en kultuur bedreigde land van Overmaas behoeden."

DE NIEUWE GIDS , 1/6/57, schrijft :

" DE BAND " is bedoeld als geestelijk contact tussen de Vlaamse intellectuelen en cultuurverenigingen enerzijds en de ijveraars voor het Vlaams karakter van Overmaas anderzijds. De bijdragen zijn dus niet alleen litterair, historisch of folkloristisch, maar behandelen ook problemen die voor Overmaas actueel zijn. In dit nummer verdienen vooral de aandacht, twee opstellen over de Slag van Woeringen. De rubriek " Wachter, wat is er van de Nacht " bevat talrijke interessante echo's."

HET VOLK ,21/5/57, schrijft :

Zo pas verscheen het derde nummer van " De Band ". Het bevat o.a.artikelen en gedichten over het genade-oord van O?L. Vrouw te Moresnet, over het toerisme in de streek van Overmaas en twee interessante bijdragen over de historische slag van Woeringen op 5 Juni 1288.

De overwinning van hertog Jan I van Brabant, te Woeringen behaald op de legers van de aartsbisschop van Keulen, was voor de latere ontwikkeling van onze provincies van evenveel belang als de slag der Gulden Sporen in 1302.

De uitgevers van dit tijdschrift, die waarlijk geen moeite sparen om het land van Overmaas voor de Nederlandse cultuur te bewaren, verdienen ten volle de steun van alle overtuigde Vlamingen.

EEN HEILIGE UIT EIGEN STAM IS EEN GENADE !

Op 7 Juli a.s. zal de bisschopswijding plaats vinden van Mgr Fryns, missionaris van de Paters van de H.Geest, onlangs benoemd tot apostolisch vikaris van Kindoe (Belg.Congo).

Mgr Jean Fryns is geboren te Moresnet op 5 Juli 1910.

B E Z I N N I N G .

W E E S V O O R N A A M -
EERBIED VOOR ONZE KINDEREN !

Hebt U niet tijdens uw verlof de onprettige bevinding opgedaan dat U, ergens in een vredig Ardens of Kempisch dorp, langs een zonnige helling of boskant, plots met uw kinderen voor de schaamteloze uitstalling stond van een zonnebad ? Werd uw ontspanning in het warme zand niet vergiftigd door het onfatsoenlijke, ja zelfs onterende van bepaalde houdingen ?

Toegeven is nederlaag lijden... en ijdele betogen veranderen niets. De openbare instanties zijn niet almachtig. Maar in elk hoekje van ons land kan veel worden verwezenlijkt door de bewuste samenwerking van de goed beraamde wil van eerlijke lieden.

Het lichte en vereenvoudigde sportpak, dat op de sportvelden thuishoort, mag 's zomers geen beslag leggen op heel het openbaar leven.

Onze steden, onze buiten, ons strand evenals onze bloemen, zijn gemeengoed. Het past dat iedereen zijn vrijheid toetse aan zijn eerbied voor de vrijheid der anderen. Vrijheid, die andermans vrijheid niet eerbiedigt, is losbandigheid.

Voor allen, zo voor klein als voor groot, eisen we heldere vreugde en onbeperkte bewegingsvrijheid binnen de grenzen van fatsoen en waardigheid.

BOND DER GROTE GEZINNEN
VAN BELGIE.

- - - - - - - -

N.B. Door de Bond der Grote Gezinnen wordt een plakbrief verspreid met het doel de openbare mening in te lichten omtrent deze ergerlijke misbruiken.

EVA DE MULREPAS
ou
SCAVEDRIS ET MULREPAS AU XIII° SIECLE .

LES JOUTES.

Vervolg.

Le chevalier Robert de Scavedris se présenta à la barrière méridionale, par où les défendants devaient entrer en champ clos. Un murmure d'approbation circula, à son aspect, dans tous les rangs des spectateurs. L'allure puissante du destrier, la grâce robuste du cavalier excitèrent une admiration générale.

- Voilà une belle armure! disait un serf de Charnoir.
- Quel beau casque! reprenait un joueur de rebec.Je veux chanter ce beau panache rouge ondoyant.
- Voyez donc, disait un jongleur, il porte la couleur verte.
- Couleur de sa belle, répliquait un joueur de violo.
- Qui pourrait-il être? reprenait un autre serf. Un bout de ruban vert à senestre, un écu ne portant qu'un perron ciselé ne nous disent pas quel est ce personnage.
- Un chevalier de la cité de Liège, ajoutait le jongleur d'un air entendu.
- Mais quel est son lignage? c'est ce que tu ne nous apprendras pas,toi.
- Bah! qui le connait céans?
- C'est égal, je désirerais fort le connaitre. Cette noble allure, cet air mystérieux m'intriguent.
- Peu m'importe, pourvu qu'il donne et reçoive de bons coups de lance.
- Sois tranquille, il n'y manquera pas, si j'en juge d' après sa haute mine.
- C'est ce que nous verrons.
- D'ailleurs, pour peu qu'il sache frapper dru, son armure est solide et ne sera pas entamée facilement.
- Elle est de bon acier. Son casque est grillé et quadrillé, on ne voit même pas le bout de son nez.
- Ses yeux brillent au travers.

Pendant cette conversation faite à haute voix,le chevalier inconnu saisit le cor d'ivoire qui pendait à sa ceinture et en sonna à trois reprises différentes. Un poursuivant d'armes vint lui ouvrir la barrière et lui demanda son nom, ses titres et qualités. Le chevalier refusa de les décliner; les règlements des joutes, en pareille matière, ne lui étaient pas contraires. On dut bien l'accepter sans autre formalité. A l'aspect du nouveau guerrier, les jolies dames des tribunes se penchèrent en avant pour lui jeter un coup d'oeil; mais elles se mirent bravement à chuchoter entre elles, lorsqu'elles apprirent qu'il voulait rester inconnu. Le duc Jean, se tournant vers Eva, lui dit :

- Il parait que le chevalier au perron aime de s'entourer des voiles du mystère.

Le mot fit fortune; bientôt, dans la foule,le nouvel arrivant ne fut plus désigné que par le nom de chevalier au perron. Eva avait tressailli. Ce mouvement n'échappa pas

au duc. Aussi se prit-il à penser de nouveau, comme il n'avait déjà fait. Il reprit :

- Damoiselle de Mulrepas ne connait pas ce chevalier?

- Pardonnez, Monseigneur, interrompit Gertrude Des Prés, mais elle tremble et ses mains sont moites et froides. Eva se taisait et tenait les yeux baissés vers la terre.

Sur ces entrefaites, le poursuivant d'armes conduisit le chevalier au perron sous une des tentes destinées aux combattants. Le duc Jean ne se laissait pas ébranler par l'interruption de la jeune fille. Au contraire, il insista :

- Damoiselle de Mulrepas ne connait pas ce chevalier?

Gertrude fit un geste suppliant que messire Jean eut l'air de ne pas remarquer.

Eva, prise au dépourvu et toute saisie par l'opiniatreté du prince brabançon, se contenta de balbutier :

- Non.

Cette gêne profonde surprit le duc, qui ne put s'empêcher de supposer que le chevalier inconnu n'était autre que Robert de Scavedris. Quant à Eva, depuis longtemps, elle avait deviné son amant sous cette armure nouvelle. Cependant son maintien, l'expression de sa physionomie ne trahissaient nullement les sentiments secrets qui pouvaient l'agiter. Damoiselle Des Prés pouvait, seule, constater le mouvement fébrile des doigts. Cette attitude de la reine des Charmilles impressionait vivement le prince. Il ne savait que penser; plus il voulait approfondir, plus il se sentait décontenancé.

- Elle n'est pas folle, se disait-il d'abord.

Puis il poursuivit :

- Elle est folle, hélas !

Enfin le duc s'avouait vaincu et terminait invariablement ainsi le discours de ses réflections :

- Si elle joue la folle pour dépister les siens, c'est parfait. Rien n'y manque, geste, voix, oeil, allure, marche, manières, paroles, raisonnement, tout y est. Est-il possible à une créature humaine d'atteindre à une pareille perfection! Mais, je le sais, l'amour double nos facultés. Ah! les nécessités auxquelles doit se soumettre un chef d'état, un prince, sont impérieuses. Si j'avais pu, dans ma première jeunesse, élever jusqu'à moi ma bonne et chère Imaine Moeuw! Elle m'aimait et je l'aimais! Maintenant elle n'est plus! De combien de ruses ne me suis-je pas rendu coupable pour la voir à l'insu de mes parents! L'amour, l'amour rend l'homme ingénieux et transfigure la femme. Mais si elle est réellement folle, à quoi bon y songer encore?... D'ailleurs elle ne m'a jamais donné d'autres marques d'affection que celles d'une jeune et gentille soeur. Toute son âme est pleine de Scavedris. Tais-toi, mon coeur, quoiqu'un feu brûlant te dévore. Sachons en imposer à tous nos sentiments pour ne plus laisser subsister que les froids calculs de la politique.

Pendant que tout ceci se passait, les femmes du lignage des Scavedris ne se laissaient pas de regarder le héros brabançon. Elles le voyaient alors pour la première fois. La vieille matrone, seule, feignait de ne pas le distinguer. A la fin, impatientée de la curiosité de ses filles, elle leur dit avec humour :

- Un peu plus de modestie, mes filles, ne vous messiérait pas. Le duc galant s'est déjà aperçu probablement de l'opi-

niâtreté que vous mettez à le regarder.

- Mère, reprit étourdiment Cosma, je n'ai jamais vu le duc; et le portrait hideux, qu'on m'en avait fait à Celler-Dris, ne répond guère à l'original.

- Voyez donc, s'écria madame Anne avec un tremblement de colère dans la voix, elle raisonne et... en public, pendant que des milliers d'yeux sont dirigés vers nous. Veuillez m'obéir, je vous prie, damoiselles. Occupez-vous plutôt de ce guerrier nouveau qui vient d'entrer dans sa tente du côté des défendants. Je suis sûre qu'il a le poignet solide et que les nôtres ne seront pas fâchés de le compter dans leurs rangs.

En effet, comme l'avait très-bien fait observer la châtelaine de Celler-Dris, le duc de Brabant avait remarqué que les dames du lignage ennemi ne le perdaient pas des yeux: mais, pour lui rendre justice, il avait attribué à la jeune Eva une bonne part de cette attention. Le duc touchait ici fort juste, d'autant plus que, dans le pays, ses prévenances vis-à-vis de la reine des Charmilles n'étaient plus un mystère pour personne. En outre, la folie récente de la jeune fille la rendait encore plus intéressante, car on savait partout le drame pénible de ses amours avec le chevalier Robert de Scavedris. Quoiqu'il en soit, monseigneur Jean se tournant vers les dames nobles et les vieux seigneurs qui encombraient la tribune ducale, dit :

- Le moment approche. Je vais ordonner de sonner les trompettes. Vénérable père, monseigneur de Flandre, veuillez prendre en main le bâton du commandement en cet illustre tournoi donné par notre Grâce. Tout ce que vous ordonnerez, tout ce que vous défendrez sera, sur-le-champ, exécuté.

Gui de Dampierre était précisément alors venu à Charnoir avec Renaud de Gueldre. Aussi n'avait-il eu rien de plus pressé que de rendre visite à son gendre au châtel des Mulrepas, bien qu'il ne partageât guère les opinions du duc de Brabant au sujet de la succession au duché de Limbourg, et pour cause: il avait prêté de si grosses sommes à messire de Gueldre, hypothèquées sur les forteresses du Limbourg. Après avoir constitué son beau-père chef des joutes, le duc quitta la tribune et pénétra dans se tente, à droite, du côté des appelants. A l'instant même les trompettes réveillèrent, de leurs brillants éclats, les échos d'alentour. Ces accents bélliqueux imprimèrent une violente secousse dans la foule: un vaste remous se fit sentir partout et le silence s'établit insensiblement.

Au même instant, les deux troupes de chèvaliers qui, de part et d'autre, devaient commencer la lutte, apparurent dans l'arène aux grands applaudissements de la foule, dont une longue attente excitait l'impatience. Parmi les appelants, on remarquait: monseigneur de Brabant, couvert d'une armure d'acier resplendissante, la tête défendue par un casque poli et orné d'un panache rouge ondoyant; Léon de Bauthersem, à la figure bronzée et farouche; Gauthier de Bisdomme, remarquable par sa haute stature; Adolphe, comte de Berg; Regnier II de Mulrepas; Augustin de Wittem; Arnold de Julémont; Godèfroid, comte de Vianden, sire de Grimberg; Gauthier Berthoud, sire de Malines.

Les défendants comptaient parmi eux : Renaud de Gueldre,

dont le casque était ombragé par un triple panache blanc; de longs lambrequins cramoisis flottaient sur ses épaules défendues par une lourde cuirasse de fer; Waleran de Fauquemont dont le regard sauvage brillait d'un feu belliqueux à travers la visière levée de son morion pointu; Henri, comte de Luxembourg, à la taille à la fois robuste, élégante et svelte; Henri de Westerbourg; Wellin III de Scavedris; Jean de Sponheim; le beau Waleran de Ligny, frère du comte de Luxembourg; Gillès, sire de Wodémont; enfin le chevalier Robert de Scavedris, sur lequel la foule, qui ne l'avait pas reconnu, faisait les plus étranges conjectures. En tout, neuf vaillants chevaliers de chaque côté. Les appelants devaient tenir trois fois: la première, avec neuf chevaliers; la seconde, avec dix-huit; la troisième, avec vingt-sept. Etaient déclarés vainqueurs, ceux de l'un des partis qui, après les trois passes d'armes fournies, resteraient debout dans la lice. On avait, en outre, déclaré que les vainqueurs auraient, à leur tour, la faculté de se combattre pour voir lequel d'entre eux sortirait seul favorisé par la victoire. Cependant la faculté de partager entre eux le prix des joutes leur était accordée.

Après cela, les jongleurs et saltimbanques étaient astreints, moyennant une somme d'argent à eux octroyée par le prince Jean, à donner des jeux et scènes grotesques dans une arène qui leur était spécialement réservée au pied de la colline. Il avait été ordonné, en outre, qu'un grand combat à la barrière suivrait les jongleries. Soixante chevaliers, trente de chaque côté, devaient figurer dans ce jeu redoutable et souvent sanglant. Voici, en peu de mots, comment se pratiquait cet exercice militaire. On partageait la lice en deux parties égales au moyen d'une lourde barrière de bois fortement treillissée en losanges ou en carrés. Les appelants étaient tenus à défendre leur compartiment et à empêcher les défendants de s'en emparer. C'était donc un siège véritable et régulier.

Le choix de cette lutte dangereuse faisait tristement augurer de l'acharnement qui distinguait les deux partis dans cette funeste guerre du Limbourg. Les princes de la maison de Limbourg, sur les instances de Waleran de Fauquemont, mus par leur animosité contre le duc, avaient demandé ce combat dangereux. En galant homme, monseigneur Jean n'avait pas refusé. C'est ainsi que les trois parties du tournoi avaient été règlées par les juges diseurs. Pendant que les deux troupes rivales étaient en présence, la lance levée à l'étrier, un des deux maréchaux du tournoi, juge diseur en même temps, messire Warnier de Bolland, posté sous l'estrade ducale, cria d'une voix forte : Laissez aller !

Aussitôt les chevaliers rangés, de part et d'autre, sur une seule et même ligne, chacun en face de l'antagoniste qu'il s'était choisi, s'ébranlèrent et, plus rapides que le torrent des montagnes ou que l'aigle dans son vol, se précipitèrent l'un sur l'autre avec un acharnement rendu encore plus furieux par une longue série de combats et de ravages. Une poussière grisâtre, soulevée sous les sabots ferrés des gros chevaux de bataille, empêcha, quelque temps, les assistants de voir le premier résultat du choc? Les armes seulement étincelaient çà et là, comme la foudre dans les nuages orageux, et des éclats de lances brisées volaient de toutes parts, ainsi que des branches noircies par la fumée s'entre-croisent au dessus de l'incendie d'une forêt. La lutte continuait, et, peu à

peu, les spectateurs purent voir de quel côté penchait la victoire. Les Limbourgeois l'emportaient. En effet, cinq chevaliers brabançons: Gauthier de Bisdomme, Adolphe de Berg, Regnier II de Mulrepas, Augustin de Wittem, Gauthier Berthoud avaient été désarçonnés net. L'autre parti avait perdu quatre des siens:le chef Renaud de Gueldre abattu par le duc Jean, Henri de Westerbourg, Wellin III de Scavedris et Jean de Sponheim. Des clameurs bruyantes se firent entendre; les Limbourgeois criaient :

- Vive Limbourg !

Les Brabançons étaient pleins d'anxiété. Les dames de Scavedris ne pouvaient dissimuler leur joie. Cependant le combat, tout inégal qu'il fût, se prolongeait au milieu des chances variées. Les premiers hommes de guerre de Belgique, vers la fin de ce siècle, se trouvaient aux prises.Waleran de Fauquemont et le chevalier inconnu attaquaient alors le duc Jean; leur bravoure ne le cédait qu'à l'ardeur qu'ils déployaient. Le prince brabançon, homme rompu au métier, déjouait constamment, par des manoeuvres habiles, les coups que ses deux adversaires lui portaient. Arnould de Julémont, il est vrai, accourait souvent à son aide, mais aussi il devait se défendre contre les assauts répétés de la lourde hache d'armes du sire de Wodémont, dont le corps bosselé, dans une armure tordue pour ainsi dire, ressemblait à l'enveloppe fantastique d'un gnôme farouche.

Godefroid de Vianden tenait tête à Henri de Luxembourg, Léon de Bauthersem frappait Waleran de Ligny d'estoc et de taille. Les malheureux démontés avaient été emportés hors de la lice par leurs écuyers. A la fin, Godefroid de Vianden fut renversé de cheval sous les coups de l'épée à deux mains du comte de Luxembourg. Les Brabançons rugissaient comme des tigres altérés de carnage. La fortune souriait toujours aux Limbourgeois: Waleran de Ligny venait de renverser encore et de blesser Léon de Bauthersem, atteint au défaut de l'épaulière par le branc de son antagoniste.

Jean de Brabant, habitué à vaincre, sentait une sourde colère pénétrer dans son âme; les cris des Brabançons, la joie immodérée des Limbourgeois l'excitaient encore. Aussi, réunissant tout ce qu'il avait de force et de science, de concert avec Arnould de Julémont, il fondit avec impétuosité sur Waleran de Fauquemont. Le cheval de celui-ci, sous ce choc formidable, fit un puissant écart, se cabra et alla choir, avec son redoutable cavalier, sur le sable de l'arène. Le chevalier au Perron s'élança bien à son aide, mais inutilement; il arriva trop tard et tomba, sans trop le vouloir, sur le sire de Julémont qui fut désarçonné par-dessus le seigneur de Fauquemont. On emporta les deux guerriers tout froissés de la chute. Seul des appelants, le duc Jean restait debout dans l'arène.

Les quatre défendants, qui avaient résisté aux différents chocs, se réunirent alors et fondirent sur le prince brabançon avec un ensemble prodigieux. Gui de Dampierre, chef du tournoi, voyant le danger que son gendre courait, se hâta de jeter dans la lice son bâton de commandement. Ce signal suprême de cesser la lutte arriva trop tard; deux lances à la fois, celles de messire Robert et de comte de Luxembourg avaient déja atteint le prince brabançon en pleine poitrine. Le duc alla mesurer l'arène avec son coursier. Ses écuyers l'emportèrent. Les Limbourgeois avaient gagné la première passe d'armes.

Wordt vervolgd.

- - - - - - -

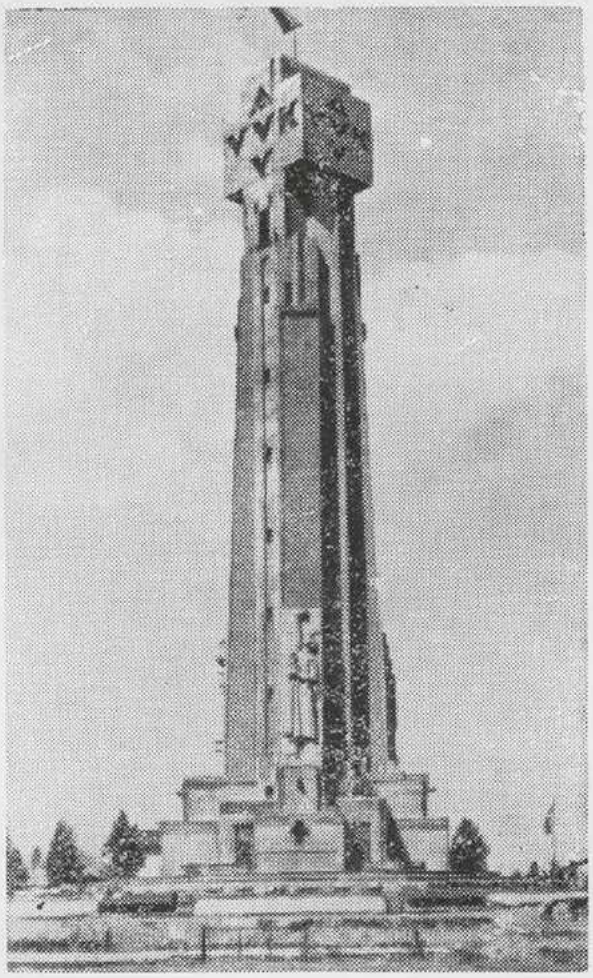

Naar de IJzervlakte op 18 augustus

Waarom wij ter Bedevaart gaan

Op deze heilige grond tussen beide bruggen, waar de eerste IJzertoren laffelijk opgeblazen werd en waar ook de nieuwe zal oprijzen als de vuurbaken van de Vlaamse bewustwording, is er geen mogelijkheid een voet te zetten, waar niet een onzer makkers gevallen is. Hier zouden we steeds moeten ingetogen knielen in dankbare herinnering aan de duizenden, die het offer van hun leven brachten.

De Gebroeders Edward en Frans Van Raemdonck
« BROEDERLIEFDE »

Renaat de Rudder
« IDEAAL »

Frans Kusters